

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Soms kan het als een opluchting voelen als ons gezegd wordt dat ons niets menselijks vreemd is. Afgelopen week hoorde ik het een paar keer en werd het mij ook liefdevol geappt. Onze gemeente heeft in het plotseling overlijden van een geliefd gemeentelid een groot verlies geleden en ook ik ben daardoor aangedaan. Vorige week zondag ergerde ik me aan mijzelf toen ik zelf ook door het verdriet van de gemeente werd geraakt. Aan mijn tranen heeft u niets. Uw voorganger moet ik zijn. Dat vind ik eigenlijk nog steeds maar er waren onder u verstandige mensen die mij duidelijk maakten dat ik daarbij ook nog altijd een mens ben. Het is een troost en het is ook waar. Ook wij zijn maar mensen. Aangedaan door woede, verdriet, vreugde, angst, eerzucht, rancune en machtshonger, Niet zelden is dat een prettig tegenwicht tegenover toch de hoge, en bijna onbereikbare moraal die ons wordt voorgehouden. En ik moet vandaag toegeven, toch niet enkel en alleen vanuit onze traditie maar toch ook vanuit de Schriften die ons dat aanzeggen.

Want in dit opzicht werken de lezingen van vandaag niet echt mee. De kern van beide schriftlezingen lijkt mij toch te liggen in de these dat de gemeente inderdaad al het menselijke vreemd zou moeten zijn. Niet onterecht wordt het lange, en op het eerste gezicht nogal diverse hoofdstuk achttien van het evangelie volgens Matteüs in de exegetische wetenschap aangeduid als een redevoering over de orde in de gemeente van Christus. In zekere zin zou het er in de gemeente op een

geheel andere manier aan moeten toegaan als in de rest van de samenleving. De gemeente leeft volgens een totaal andere orde dan de orde van de dag. Van deze orde verschilt zij diametraal als een verschil van dag en nacht. In de gemeente zijn de verhoudingen volkomen op zijn kop gezet. Wat onder ligt, komt boven. Wat na komt, gaat voorop. Het leven in de gemeente wordt gekenmerkt door het grote verschil waarmee zij de samenleving benadert. Onder hen leeft een volkomen ander waardepatroon, volstrekt tegengesteld aan de levenshouding van de heidenen en tollenaars om hen heen. Zij vallen op, precies juist door hun totaal verschillende oriëntatie.

Al meteen in het begin van onze evangelielezing wordt de zaak op scherp gezet. De vraag wie de hoogste en grootste plaatsen toegekend zal krijgen in het koninkrijk der hemelen, wordt beslist door het in het midden plaatsen van een kind. De reguliere machtshonger, de tomeloze ambitie, en naar ik vrees maar daar kom ik nog op terug, onze machtshonger, onze ambities, worden hier doorkruist en onder kritiek gesteld door de positionering van een kind in ons midden. Hier moeten wij even afzien van alle romantiseringen rondom het kind; zijn al of niet vermeende onschuld. Dat weet ik ook nooit zo op schoolpleinen en op crèches. Maar wel is waar dat hier de kwetsbaarheid, het beschermwaardige, de verantwoordelijkheid voor de zwakke ander centraal wordt gesteld. Die is maatgevend. Dat is de maatstaf in de gemeente. Rondom wie klein is, zwak, onmondig, kwetsbaar zou heel het beleid van de gemeente moeten worden afgestemd. Tegengegaan en met vuur bestreden zou moeten worden, wie hen kwetst. Wie in zijn of haar machtshonger aan hen voorbij gaat. Beter was het als hij met een molensteen om zijn nek... Enfin!

Niets menselijks is ons vreemd. Wat ik nu vrees, is dat bij ons ook de machtshonger, het eergevoel, de onverschilligheid, de rancune sterker ontwikkeld zijn dan onze zorg en bekommernis om de kleine en om wie kwetsbaar is. Kennelijk moet het de leerlingen keer op keer vertelt worden en ik denk dat we dat verhaal moeten blijven vertellen tot op de dag van vandaag: wat denken wij? Wie onder ons gaat erop uit om dat ene verloren schaap te zoeken en zich niet tevreden te stellen met die negenennegentig gezonde anderen? Wie biedt een helpende hand aan wie verdwaald en verdwaasd waren? Wie riskeert er eigenlijk nog iets in zijn of haar leven?

Mijn jongste dochter appt in de gezinsapp. Ze gaat uit demonstreren en wenst ons dramatisch vaarwel: 'Grote kans dat ik opgepakt wordt'. Het regent grapjes. Dat u maar weet hoe het er bij ons thuis aan toe gaat, anders komt u er toch wel een keer achter. 'Ik kom je niet opzoeken in de gevangenis hoor!' 'Dit keer smelt je gewoon vanzelf aan het asfalt vast, dus dat scheelt weer'. 'Je hoopt nu natuurlijk op waterkanonnen'. 'Laat je de ME een beetje heel?' Het kind meet amper 1 meter 60. Maar tussen alle grappen door en voor zover ik die hele discussie over de subsidie op fossiele brandstoffen kan overzien, flitst het door mijn hoofd: 'ze heeft gewoon gelijk'. Ze staat ergens voor en we zouden dat de kwetsbaarheid van de aarde kunnen noemen. Ik ga niet hoor. Ik geef keurig rondleidingen voor monumentendag.

In deze redevoering over de prioriteringen van de gemeente, gaat het gesprek steeds door en de profeet Ezechiël draagt er ook zijn steentje toe bij. Het zou inderdaad ook een ongemakkelijk gesprek kunnen zijn over een ongemakkelijke waarheid. Maar dat ontslaat je niet van de verplichting om dit gesprek te voeren en steeds bij jezelf na te gaan. Ik

stel me dit gesprek voor als een voortdurend gesprek dat wij binnen de gemeente met elkaar hebben. Steeds weer is de vraag: hebben wij nog steeds de kleine, het kleine, het kwetsbare, dat verloren schaap op het oog of is dat inmiddels uit ons gezichtsveld verdwenen? Of zijn wij inmiddels overgegaan tot zelfhandhaving. Zijn wij gemakzuchtig geworden? Een soort consumenten die er vooral op letten of zij in de gemeente wel goed en ruim bediend worden? Zijn wij vergeten dat het in de gemeente eerst en vooral om de ander is te doen en niet om onszelf? Ik vraag maar. Het zou zomaar kunnen dat een dergelijk besef zowel bij mij als bij u aan slijtage onderhevig is. Dat wij zomaar gaan denken dat de gemeente een goudomrande vorm van zelfbediening is.

Als dat dreigt te gebeuren, zegt Matteüs, dan moet je er toch met twee of drie mensen op af. Wij schrikken daar een beetje van. We houden het toch vooral gezellig in de gemeente en niets ligt ook mij dichterbij dan dat. Maar het gaat hier inderdaad om opzicht en tucht. Maar dan niet in de geïnstitutionaliseerde en kleinburgerlijke vorm die de kerk eraan gaf. Het gaat erom als wij afdrijven van de kern van de zaak. Als wij de zaak van de kleine, de kwetsbare, de onrechte niet langer meer in het vizier hebben. Ik moet u zeggen: eens in de zoveel tijd en op zondagen als deze, krijg ik een mail van de diakenen die mij vragen om in mijn gebeden aan de zaak van het onrecht met naam en toenaam aandacht te besteden. Dat werkt voor mij als een noodzakelijke vorm van opzicht en tucht die ook mij treft.

De zaak van de kleine en de kwetsbare is niet vrijblijvend. Daar is ook een keerzijde aan. Het daadwerkelijk tegenstaan van de boze, de machtige, de onverschillige. Ook - kennelijk - in de gemeente. Zijn wij dezelfde zaak nog toegedaan? Staat bij ons nog steeds het primaat van

de kleine en de kwetsbare voorop? Daar moet het over gaan. Intensief. Een voortdurend gesprek waarbij je elkaar eerst en vooral nooit probeert los te laten. Elkaar probeert te begrijpen, ook als het gaat knetteren. Want ook ruzie in de tent kan een vorm van verbondenheid zijn. Maar er zijn grenzen. Wie zich niet kan vinden in het verhaal van de liefde, in het verhaal van het primaat van de kleine, moet vertrekken. Althans, zal voor ons uiteindelijk behoren tot een wereld die wij niet tot de onze rekenen. De wereld van de machtigen, de verwaanden. Zij die het vermogen verloren te hebben om te luisteren. Naar elkaar en naar het verdriet van de wereld. Zij hebben eigenlijk de gemeente al verlaten voordat de gemeente hen hun congé heeft gegeven.

Zover hoeft het niet te komen. Eigenlijk hoopt de gemeente hartstochtelijk van niet. Natuurlijk. Niets menselijks is de gemeente vreemd. Maar laat het de gemeente nooit aan menselijkheid ontbreken.

Amen.